WARIES MISDAADREEKS · Nº 114

Kiemkracht in Wageningen

De brieven over het wonderzaad

Een misdaadzaak in brieven, kaarten en campuspost
met werkbladen, hints en een verzegelde oplossing

Uitgeverij Waries

0 **Brief** Henk Brands aan wie dit leest
Wageningen, maandag 12 oktober 2026

H.J. BRANDS
Generaal Foulkesweg · Wageningen · campuspostvak 0102

Wageningen, 12 oktober 2026

Beste oud-student,

U kreeg dit pakket omdat uw naam op mijn oude lijst staat en omdat u, voor zover ik weet, nergens bij betrokken bent geweest. Dat laatste is in Wageningen tegenwoordig een zeldzame eigenschap.

Twee jaar geleden schreef ik een rondzendbrief over K7, een tarwelijn uit mijn kasje achter het huis die in potten met bijna de helft minder water nog een nette oogst gaf. Ik schreef dat met de trots van een oude man die zijn hele leven op zo'n lijn had gewacht. Een jaar later hadden twee buitenlandse fondsen er zes komma vier miljoen euro in gestoken. Inmiddels weet ik dat de proefvelden waarop dat geld rustte nooit hebben bestaan. Er is nooit een korrel K7 in de Gelderse grond gegaan, behalve in mijn eigen bakken.

Iemand heeft de cijfers verzonnen. Iemand heeft een proefbedrijf verzonnen, met briefpapier, facturen en een bedrijfsleider die nooit kwam opdagen. En die iemand kende mij, kende mijn oud-studenten en kende de weg op de campus.

Ik schrijf al vijftig jaar met een balpen en doorslagpapier; van alles wat ik verstuurde heb ik dus een kopie. Wat ik ontving, heb ik bewaard. De enveloppen uit 2025 zijn zaadzakjes geworden, dat is nu eenmaal mijn vak; die uit 2026 liggen nog in de la, en de belangrijkste zit erbij. De recherche heeft van alles een afschrift. Zij doet haar werk en ik bemoei mij daar niet mee.

Maar ik wil het zelf begrijpen, en ik vertrouw mijn eigen ogen niet meer. Ik ben in dit verhaal geen buitenstaander. Mijn naam staat onder brieven aan investeerders; mijn zaad is het onderwerp. Ik heb in deze bundel ook één keer gelogen. U zult zien waar, en ik schaam mij ervoor.

Lijst Wie schreef wie
opgesteld door Henk Brands

Dr. ir. Henk (H.J.) Brands, 80
Plantenveredelaar, met pensioen sinds 2013. Woont aan de Generaal Foulkesweg, op loopafstand van het Arboretum Belmonte. Heeft als emeritus nog een postvak op de campus.

Ir. Maren Ooms, 52
Studeerde in 1998 bij mij af. Directeur van Kiemkracht Zaadtechniek B.V., kantoor in Spica, een bedrijfsverzamelgebouw op de campus.

Dr. Sanne Kooistra, 44
Afgestudeerd in 2006, daarna gepromoveerd in de statistiek. Eigenaar van Rijnstat Advies, eveneens in Spica.

Ir. Teun Haverkamp, 47
Afgestudeerd in 2003. Zelfstandig adviseur akkerbouw in Bennekom en gastdocent bij veldpractica. Getrouwd met Ineke.

Johan Lindqvist, 50
Kwam in 1997 als uitwisselingsstudent uit Noorwegen, bleef tot zijn diploma in 1999. Partner bij Nordvik Impact Fund in Oslo.

Ir. Lotte Rijsdijk, 38
Afgestudeerd in 2012. Redacteur bij het vakblad Akkerblad.

Amara Diallo
Directeur van Sahel Harvest Partners, Dakar. Schrijft in het Frans; de vertalingen zijn van mij.

Ibrahima Sarr
Agronoom in dienst van Sahel Harvest Partners.

Ing. R. Bakkum
Bedrijfsleider van Proefbedrijf Het Binnenveld. Ik heb hem nooit ontmoet.

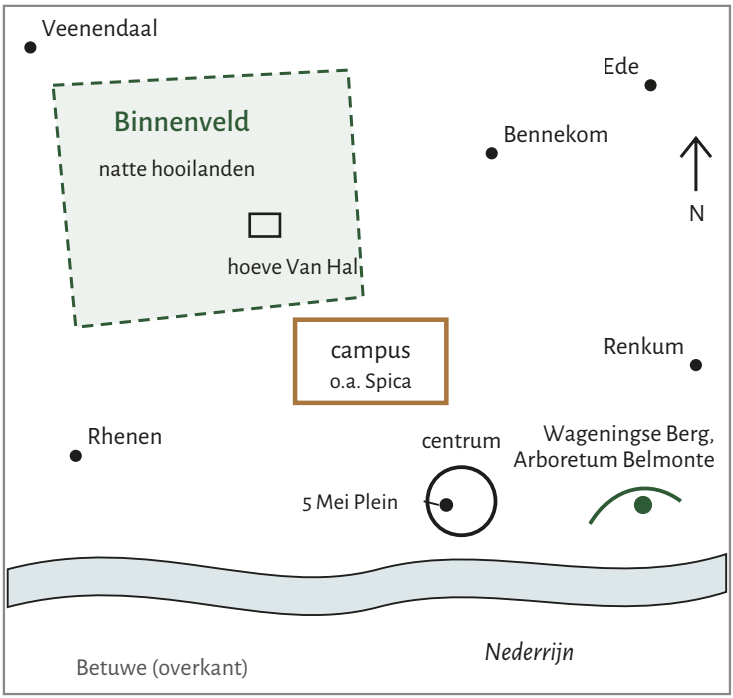
Gerrit van Hal
Akkerbouwer in het Binnenveld.

Ruud Bakkum, 81
Oud-proeftuinman, Renkum.

Mr. E. van Wijngaarden
Advocaat van de beide fondsen, Arnhem.

> *De oud-studenten kenden elkaar niet allemaal uit hun studietijd; ze zaten in verschillende jaargangen. Ze leerden elkaar kennen op mijn verjaardagen en via mijn rondzendbrieven, die ik twee keer per jaar aan een dertigtal oud-studenten stuur.*

Kaart Wageningen en omgeving
getekend door Henk Brands voor wie hier niet woont

Schets, niet op schaal. Het Binnenveld ligt tussen Wageningen, Bennekom en Veenendaal; de campus ligt aan de noordwestrand van de stad, het Arboretum Belmonte op de Wageningse Berg aan de oostkant, boven de rivier.

> *Van de campus naar het Binnenveld is het een paar minuten fietsen; naar het perceel achter de rode schuur hooguit tien. Van mijn huis naar de bank aan de zuidrand van Belmonte is het met mijn knie een kwartier lopen, zonder knie vijf minuten.*

Wie de stukken leest, komt een paar plekken steeds weer tegen. De campus, waar Maren en Sanne hun kantoor hebben in Spica, en waar ik als emeritus nog een postvak heb. Het Binnenveld, een laag, nat gebied van weilanden, akkers en hooilanden waar het proefveld zou liggen. De bank aan de zuidrand van Belmonte, waar ik zit als ik moet nadenken. En het 5 Mei Plein voor Hotel De Wereld, waar op de avond van 4 mei om middernacht het bevrijdingsvuur wordt ontstoken.

Inhoud

Bundel I · Een zaadje · *oktober 2024 tot april 2025* 8

Bundel II · Groen in de droogte · *mei tot september 2025* 19

Bundel III · Het geld · *oktober 2025 tot april 2026* 32

Bundel IV · Vijf mei · *april en mei 2026* 42

Bundel V · Barsten · *juni tot augustus 2026* 50

Bundel VI · Wat overblijft · *september en oktober 2026* 63

Aan de lezer 71

Werkbladen 72

Antwoordformulier 75

Hints 77

De oplossing (verzegeld) 80

Nawoord 86

De stukken zijn doorlopend genummerd. Brieven die Henk Brands zelf verstuurde, zijn afgedrukt naar zijn doorslagen. Waar een stuk uit een andere taal is vertaald, staat dat erbij. Aantekeningen van Henk Brands staan in een smal kader met een bruine streep.

Speelduur: twee tot vier uur. U hebt een potlood nodig, en wie wil een tweede exemplaar van de werkbladen, of een kladblok.

1 **Rondzendbrief** Henk Brands aan zijn oud-studenten
zaterdag 2 november 2024

H.J. BRANDS
Generaal Foulkesweg · Wageningen · campuspostvak 0102

Wageningen, 2 november 2024

Lieve oud-studenten,

Het is herfst op de Berg. In Belmonte vallen de bladeren van de tulpenboom als gele handschoenen op het pad, en vanaf de bank aan de zuidrand zie je de Nederrijn breed en bruin door de Betuwe gaan. Wie hier een halve eeuw woont, ziet het land veranderen. Vroeger stond de uiterwaard in november onder water; dit jaar lag er in augustus een kale korst klei waar de koeien met hun hoofden naar beneden stonden te wachten op iets wat niet kwam.

U kent mijn stokpaardje: droogte. Ik heb er veertig jaar college over gegeven, meestal in lokalen waar het buiten regende en niemand mij geloofde. Ik schrijf u vandaag omdat ik iets heb wat ik u wil laten zien, al is het maar op papier.

In het kasje achter mijn huis staat al elf jaar een lijn zomertarwe die ik K7 noem. Ze komt uit een kruising van een oude Ethiopische landras, die ik in 1987 van een collega kreeg, met een gewone Nederlandse zomertarwe. Elf generaties heb ik geselecteerd, telkens op één ding: hoe houdt de plant zich als je de gieter vergeet? Dit jaar heb ik voor het eerst een proef gedaan die ik met een gerust hart een proef durf te noemen. Veertig potten, de helft met de normale hoeveelheid water, de helft met vijfenvijftig procent daarvan. De gewone tarwe zakte bij weinig water in tot de helft van haar korrelgewicht. K7 hield ruim tachtig procent vast.

Veertig potten is geen akker, dat weet ik. Mijn hele voorraad zaad past in een schoenendoos. Maar ik ben achtenzeventig, en als ik nog wil zien of dit iets is, dan moet het nu het veld in, en dat kan ik niet alleen.

Daarom deze brief, en daarom aan u. Een paar herinneringen, omdat ik oud ben en het mag. Maren, jij schreef je afstudeervak over gerst op de zandgronden bij Ede en je kwam elke maandag met een

nieuw plan dat groter was dan het vorige. Teun, jij reed bij het veldpracticum met de oude Landrover de sloot in en hield vol dat de sloot verkeerd lag. Johan, jij kwam uit Noorwegen om koren te leren kennen en leerde vooral fietsen in de regen. Lotte, jij vroeg in je eerste college waarom wij eigenlijk zaden veredelen voor een klimaat dat er niet meer is; ik heb die vraag nooit vergeten. En Sanne, jij liep stage op de proeftuin van zaadhandel Van Ommeren in Renkum, telde daar in de stromende regen aren tot je vingers blauw waren en stuurde mij ansichtkaarten met de tussenstand. Daarna ben je met getallen verder gegaan dan ik ooit heb gekund.

Ik vraag niets, behalve dit: als u iemand kent die een veldproef kan aanleggen, of iemand die weet hoe zoiets betaald wordt, laat het me weten. Mijn adres weet u. Wie op de campus werkt, mag ook iets in mijn postvak leggen; ik kom er elke donderdag.

Met hartelijke groet uit Belmonte,

Henk Brands

P.S. De tulpenboom is een Liriodendron. Wie dat nog wist, krijgt een pluim.

2 Kasjournaal Uit het kasboek van Henk Brands, oogst 2024

aantekening van maandag 30 september 2024

Potproef K7, generatie 11. Gezaaid 2 april, geoogst 20 augustus. Twintig potten per behandeling, zandgrond van de Eng, gieter met maatstreep. Controle: Zomerkroon, handelszaad.

Behandeling	korrel per pot (g)	t.o.v. vol water
K7, vol water	14,2	100%
K7, 55% water	11,6	82%
Zomerkroon, vol water	15,1	100%
Zomerkroon, 55% water	7,4	49%

Bij vol water is Zomerkroon beter; zo hoort het ook, daar is ze voor gemaakt. Bij weinig water houdt K7 het vol. Dertig jaar gewacht op deze vier regels.

Voorraad K7 na deze oogst, gewogen op de keukenweegschaal: 3,1 kilo. Verdeeld over vier linnen zakjes; een handvol apart in het glazen potje op de schoorsteen.

bladzijde uit een gebonden kasboek, ingeplakt door H.B.

3 Kaart Maren Ooms aan Henk Brands

woensdag 20 november 2024

Henk!! Je brief drie keer gelezen. Weet je wat dit is? Dit is geen hobby, dit is een bedrijf. Ik zit al twee jaar op iets te wachten en dit is het. Geef me een maand. Ik bel je niet, want je neemt toch nooit op. Ik kom langs.

Maren

Aan dr. ir. H.J. Brands, Generaal Foulkesweg, Wageningen

4 **Brief** Johan Lindqvist aan Henk Brands
vrijdag 6 december 2024

NORDVIK IMPACT FUND
Tjuvholmen · Oslo · Norge

Oslo, 6 december 2024

Beste Henk,

Uw rondzendbrief ligt al drie weken op mijn bureau. Ik heb hem meegenomen naar een vergadering, wat ik nooit doe met persoonlijke post, en voorgelezen aan twee collega's. Zij spreken geen Nederlands, dus ik heb vertaald. Bij het stuk over de koeien in de uiterwaard werd het stil.

Nordvik investeert in landbouw die zich aanpast aan het klimaat. Wij hebben geld voor dit soort dingen, meer dan voor goede ideeën. U schrijft dat uw voorraad in een schoenendoos past. Dat is precies het moment waarop een fonds als het onze het verschil kan maken, mits er een bedrijf komt dat het zaad vermeerdert en een veldproef die wij kunnen laten controleren.

Ik weet dat Maren Ooms u schreef; zij belde mij vorige week. Ik ken haar van een congres in Brussel. Ze is snel. U zult voor haar soms op de rem moeten staan. Dat zeg ik met respect.

Ik herinner me uw zin uit het eerste college: een zaad is een belofte, geen bewijs. Ik heb die zin later vaak gebruikt tegen ondernemers die mij hun plannen kwamen verkopen. Nu gebruik ik hem tegen mijzelf. Toch ben ik erg nieuwsgierig.

Met hartelijke groet uit een donker Oslo,

Johan

Johan Lindqvist, partner

5 **Kaart** Lotte Rijsdijk aan Henk Brands
donderdag 12 december 2024

Lieve Henk,

Wat een brief. Ik heb hem op de redactie laten rondgaan en mijn hoofdredacteur wil meteen een verhaal: oude professor kweekt wondertarwe in zijn achtertuin. Ik heb gezegd: nog niet. Eerst moet het in het veld staan, en dan wil ik de cijfers zien van iemand die niet in je kasje heeft gestaan.

Je hebt mijn vraag uit dat eerste college onthouden. Ik ben er nog steeds niet uit. Misschien geeft jouw tarwe een antwoord.

Liefs uit Zwolle, Lotte

Aan dr. ir. H.J. Brands, Generaal Foulkesweg, Wageningen

6 **Brief** Sanne Kooistra aan Henk Brands
woensdag 15 januari 2025

RIJNSTAT ADVIES
statistiek voor de levende wereld · Spica 2.09 · Wageningen Campus

Wageningen, 15 januari 2025

Beste Henk,

Dank voor je rondzendbrief, en voor de aren. Ik heb die proeftuin in Renkum vaak teruggezien in mijn hoofd: de natte klei aan mijn laarzen en de oude proeftuinman die alles wist en niets opschreef. Ik heb er geleerd dat een getal pas iets betekent als je weet wie het heeft opgeschreven.

Je vraagt wie een veldproef kan aanleggen. Dat kan ik niet; ik heb sinds mijn stage geen schoffel meer vastgehad. Maar ik kan je wel helpen met het ontwerp. Een veldproef met weinig zaad moet slim worden opgezet: blokken, herhalingen, een goede controlerassen, en een plan voor de watergift dat je achteraf kunt verdedigen. Als Maren inderdaad een bedrijf begint, zoals ze